

ARGO 61/1
2018

ARGO

Časopis slovenskih muzejev
Journal of the Slovene Museums

Podelitve nagrade in priznanj Mirka Šubica za leto 2017

Minilo je deset let, odkar je Društvo restavradorjev Slovenije prvič podelilo nagrade Mirka Šubica. Zato je bil 20. november 2017 dan za praznovanje, ki smo ga obeležili z razširjenim programom. Poleg tega, da smo z veseljem predstavili vse, ki smo jih v tem letu počastili za njihovo izjemno delo, povezano z ohranjanjem, reševanjem in prepoznavanjem kulturne dediščine, smo želeli še s posebej za to posnetim videom, ki je prikazoval začetek prireditve, še enkrat spomniti tudi na pomembne dosežke vseh desetih let. Rezultati, ki so že za nami, omogočajo nove ideje in načrte. Vse, kar se pomembnega zgodi med vsemi, ki svoje misli in čas namenjajo skrbi za dediščino, lahko vsaj enkrat na leto počastimo. Dan podelitve nagrade in priznanj Mirka Šubica je prava priložnost za to, Velika dvorana Narodne galerije pa okolje, ki naša prizadevanja nadgrajuje in nagrajuje.

Naši nagrajenci prihajajo z različnih strokovnih področij in iz okolij, povezujeta pa jih stanovska pripadnost in vsaj od takšnih dogodkov naprej tudi tesna povezanost z Društvom restavradorjev Slovenije. Zato je na začetku prireditve najprej spregovorila predsednica Društva restavradorjev Slovenije, gospa magistrica Martina Lesar Kikelj, v nadaljevanju pa nas je direktorica Narodne galerije dr. Barbara Jaki počastila z gostoljubnim nagovorom gostiteljice.

Podelitev nagrade in priznanj Mirka Šubica je priložnost, da tistim, ki med izpolnjevanjem svojega poslanstva dosežejo več, kot se zavedajo sami, stroka pokaže priznanje. Vsako leto spoznamo, da je v predstavljenih dosežkih skrite veliko dobre volje posameznikov, in zavedamo se, da brez širše podpore

težko kaj izpeljemo do konca. Zato smo bili veseli, da je bil častni govorec prireditve leta 2017 že drugič gospod Anton Peršak, minister za kulturo Republike Slovenije.

Po častnem govoru ministra RS smo se za nekaj minut prepustili glasbi. Vsako leto znova ugotavljamo, kako zelo pomembno je sodelovanje med strokovnjaki, tako znotraj ene stroke kot med različnimi strokami, in tudi, da lahko pravo razpoloženje ustvarimo le v povezavi z glasbeniki. Že nekaj let nam pri tem pomaga skupina, ki se predstavlja z imenom *Simbolični orkester*, a jo vsako leto sestavlja nekoliko drugačna zasedba. Po naključju nas je letos spremljalo deset glasbenikov, prav toliko, kolikor smo do tega dne našli prejemnikov nagrade za življenjsko delo. Z nami so bili: na oboi in kljunastih flavtah Eva Jurgec, na violini, violi in kitari Klemen Bračko, na violini, violi in basu Bojan Cvetrežnik in Barja Drnovšek, pridružili pa so se jim še *Specialni godalkarji* – na violinah Ajda Blažević Arko, Ana Blažević Arko, Andrej Eržen, Ana Obreza in Anže Trček ter na violi Pika Cvek. Zagrli so skladbe Gašperja Trčka, Louisa Hardina – Moondoga, Matije Krečiča, Gillesa Chabenata in Catrione MacDonald. Z njihovo pomočjo smo se z glasbo lahko potopili v tihi svet uresničenih idej in sanj tako nagrajencev kot vseh, ki so spremljali ta dogodek.

Delo komisije je vedno zelo odgovorno in zahtevno, saj je odličnih projektov vsako leto veliko, število izbranih pa omejeno. Poročilo o delu komisije, ki je izbrala letošnje nagrajence, je podala predsednica Komisije za nagrade in priznanja Mirka Šubica doktorica Eva Ilec, sledila pa je podelitev.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2017 je prejel mag. Miran Pflaum za izjemne dosežke na področju konserviranja-restavriranja, raziskovanja in predstavljanja dediščine starega Egipta. Mag. Miran Pflaum, konservatorsko-restavratorski svetnik, se v Narodnem muzeju Slovenije že več let ukvarja z ohranjanjem, preučevanjem in predstavljanjem arheološke dediščine starega Egipta. Svoje konservatorske in restavratorske posege je povezal v celoto in jih s soavtorji predstavil javnosti z razstavami, predavanji, delavnicami in katalogi.

Po uvodnem preučevanju sodobnih praks v strokovni literaturi in v konservatorsko-restavratorskih laboratorijih, ki določajo svetovne standarde za konserviranje in preučevanje dediščine starega Egipta, je organiziral preliminarne naravoslovne raziskave ter konserviranje-restavriranje polikromirane lesene krste in površine ovojev posmrtnih ostankov svečenika z imenom Isah-te oziroma *A-keswy-te*. Poskrbel je, da je bila mumija s krsto po končanem posegu shranjena v posebej zanjo izdelani zatesnjeni razstavni vitrini, v dušikovi atmosferi z uravnavano vlažnostjo zraka. Snovno sestavo propadajočih grobnih dodatkov iz egipčanske fajanse je raziskoval z naravoslovnimi analitskimi metodami in ob tem preučeval izbirne, danes pozabljene tehnike. Uspelo mu je poustvariti pozabljeno tehniko egipčanske fajanse, svoja spoznanja pa je v praksi predstavil na več delavnicah za širše občinstvo, konservatorje-restavratorje in pedagoge v Narodnem muzeju Slovenije.

Egipčansko zbirko Narodnega muzeja je primerjal z zbirkami po svetu ter

poskrbel za njeno celostno obravnavo in primerno predstavitev strokovni in širši javnosti s konservatorsko-restavratskega in drugih vidikov. Predstavljal jo je s predavanji, članki in tremi razstavami, katerih avtor ali soavtor je bil.

Za sistematično, poglobljeno in predano delo na staroegipčanski zbirki je Društvo restavradorjev Slovenije mag. Miranu Pflaumu podelilo priznanje Mirka Šubica za leto 2017.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2017 je prejel mag. Andrej Jazbec za celovito obnovo zunanjih fasad cerkve Marije Snežne v Borjani in cerkve sv. Kancijana na Reki ter za obsežno delo v okviru popotresne obnove Posočja.

Mag. Andrej Jazbec kot konservator-restavrador Zavoda za varstvo kulturne dediščine že dve desetletji sodeluje pri obnovi kulturnih spomenikov v okviru popotresne obnove Posočja. Na številnih objektih, poškodovanih v potresu, je izvajal sondiranje in druge raziskave, med gradbenimi deli pa skupaj s konservatorji strokovni nadzor. Na cerkvi sv. Nikolaja v Kredu in cerkvi sv. Brikcija na Volarjih je vodil konservatorsko-restavratske posege na stenskih poslikavah, ki so bile odkrite prav v času popotresne obnove.

Leta 2016 je mag. Andrej Jazbec vodil konservatorsko-restavratske posege na zunanjsčinah objektov cerkve Marije Snežne v Borjani in cerkve sv. Kancijana na Reki. V obeh primerih je šlo za celovito prezentacijo zunanjih fasad z restavriranjem ometov in rekonstrukcijo prvotnih arhitekturnih poslikav, nujna zaščitna restavratska dela na poslikavah pa so hkrati potekala tudi v notranjosti obeh cerkva. Mag. Jazbec je ob izvedbi konservatorsko-restavratskih del izvajal tudi nadzor nad drugimi gradbenimi posegi in pomagal koordinirati dela na obeh objektih hkrati, saj je statična sanacija potekala hkrati.

Kljub izjemno omejenemu časovnemu in predvsem finančnemu okviru za celovito obnovo cerkva na Reki in v Borjani so bila konservatorsko-restavratska dela pod vodstvom mag. Andreja Jazbeca izvedena strokovno in kakovostno, v skladu z vsemi zahtevami sodobne konservatorsko-restavratske

stroke. Vse to je zasluga ne le njegovih bogatih izkušenj in poznavanja srednjeveških poslikav, temveč tudi njegove iznajdljivosti, strastne predanosti delu in osebne zavzetosti za ohranitev kulturne dediščine.

Za celovito obnovo zunanjih fasad cerkve Marije Snežne v Borjani in cerkve sv. Kancijana na Reki ter za dosedanje obsežno delo v okviru popotresne obnove Posočja je mag. Andrej Jazbec prejel priznanje Mirka Šubica za leto 2017.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2017 je prejela dr. Mateja Neža Sitar za doktorsko disertacijo *Spomeniškovarstvena problematika restavriranja Quagliieve poslikave na oboku ljubljanske stolnice.*

Mateja Neža Sitar, višja konservatorka-restavradorka na ZVKDS RC Ljubljana, je z doktorsko disertacijo z naslovom *Spomeniškovarstvena problematika restavriranja Quagliieve poslikave na oboku ljubljanske stolnice* dala enkratno in izviren teoretski prispevek k razvoju konservatorsko-restavratske stroke, podprt s študijo primera restavriranja.

Mateja Neža Sitar v svojem znanstvenem delu opozarja na pomanjkanje poznavanja zgodovine konservatorstva in restavradorstva na Slovenskem in kritičnega vpogleda vanjo ter poudarja vlogo interdisciplinarnega pristopa, še zlasti pomen in nujnost enakovrednega sodelovanja med konservatorjem-restavradorjem in umetnostnim zgodovinarjem-konservatorjem. Konkretnije obravnava razvoj in profilacijo restavratskega poklica na Slovenskem in današnji pristop do raziskovanja, razumevanja in restavriranja spomenika primerja s pristopi v preteklosti. Predlagala je idejni osnutek za zelo potrebno preučevanje zgodovine restavriranja pri nas in s tem postavila izvrstno izhodišče za nadaljnje raziskovalno delo. Hkrati avtorica s študijo o Quagliievih stenskih poslikavah v ljubljanski stolnici dokazuje pomembnost vključitve tehnične umetnostne zgodovine v interdisciplinarni spomeniškovarstveni model. Ta je bil odtlej že večkrat uspešno uporabljen kot teoretska podpora restavratskim ekipam z raziskovalnimi historiatov na različnih zvrsteh

kulturne dediščine. Interdisciplinarno sodelovanje v praksi resda obstaja že dalj časa, nov pa je način formaliziranega in zavestnega sodelovanja ter raziskovanja ob upoštevanju spoznanj različnih strok.

Društvo restavradorjev Slovenije je prepoznalo pomembnost avtoričinega dela, ki poudarja vlogo timskega dela strok, to omogoča širši diskurz o umetnini in iskanje njene avtentične podobe, zato je Mateji Neži Sitar podelilo priznanje Mirka Šubica za leto 2017.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2017 so prejeli mag. Gorazd Lemajič in sodelavci dr. Martin Kavčič, Iztok Lemajič, Vojko Anzeljc in Sašo Kolarič za izjemno uspešno izpeljavo projekta *Aljažev stolp. Ta pleh ima dušo*, ki vključuje potujočo razstavo in dokumentarno-igrani film, in za pripravo konservatorskega načrta za *Aljažev stolp*.

Skupina strokovnjakov, ki jih je vodila zamisel o ohranitvi izjemnega kulturnega spomenika državnega pomena na vrhu Triglava, se je z veliko zavzetostjo in strokovnim pristopom lotila izdelave rekonstrukcije Aljaževega stolpa na enak način in iz enakih kosov pločevine, kot je to storila ekipa Jakoba Aljaža pred več kot sto leti. Gorazd Lemajič iz Narodnega muzeja Slovenije in Martin Kavčič iz ZVKDS RC sta pripravila obsežen konservatorski načrt, katerega del so temeljite naravoslovne preiskave. Hkrati s preiskavami stolpa in izdelavo njegove kopije je nastal tudi dokumentarni film *Aljažev stolp. Ta pleh ima dušo* v izvedbi Vojka Anzeljca in Saša Kolariča iz Produkcijske skupine Mangart ter Iztoka in Gorazda Lemajiča. Film pomeni dragocen prispevek k popularizaciji konservatorsko-restavratske stroke in s tem širi zavest o varovanju in ohranjanju kulturne dediščine.

Pomembno sporočilo zgodbe o stolpu, njegovi zgodovini in pomenu za Slovence od nastanka do danes je podajala potujoča razstava, ki je pod vodstvom Gorazda in Iztoka Lemajiča nagovarjala obiskovalce k odgovornemu odnosu do Aljaževega stolpa in varovanju kulturne dediščine na sploh.

Film in razstava sta ob predstavitvah v Sloveniji gostovala tudi v tujini

Sl. 1 – Podelitev nagrade, priznanj in častnega članstva Društva restavradorjev Slovenije za leto 2017. Z leve: dr. Eva Ilec (predsednica komisije), dr. Mateja Neža Sitar, mag. Martina Lesar Kikelj (predsednica DRS), g. Anton Peršak (minister za kulturo RS), dr. Gojka Pajagič Bregar (dobitnica nagrade) in dobitniki priznanja mag. Miran Pflaum, mag. Gorazd Lemajič, dr. Martin Kavčič, Iztok Lemajič in Vojko Anzeljč, mag. Andrej Jazbec (foto: Valentin Benedik)

in s tem pripomogla k prepoznavnosti slovenske zgodovine in pomembnosti konservatorsko-restavratorske stroke.

Vsa njihova prizadevanja so izjemen prispevek k raziskovanju, hranjenju, zaščiti in populariziranju kulturne dediščine in konservatorsko-restavratorske stroke, zato je Društvo restavradorjev Slovenije podelilo Gorazdu Lemajiču in sodelavcem Martinu Kavčiču, Iztoku Lemajiču, Vojku Anzeljcu in Sašu Kolariču priznanje Mirka Šubica za leto 2017.

Nagrado Mirka Šubica v letu 2017 je prejela dr. Gojka Pajagič Bregar za življenjsko delo na področju ohranjanja, predstavljanja in populariziranja tekstilne dediščine na Slovenskem ter za vizionarsko vodenje in razvoj Društva restavradorjev Slovenije.

Dr. Gojka Pajagič Bregar je svojo muzejsko strokovno pot začela kot prva konservatorica-restavratorka in hkrati kustodinja zbirke tekstilij v Narodnem muzeju Slovenije ter se pri tem izkazala kot domiselna strokovnjakinja in strast-

na raziskovalka. Njeno pionirsko delo pri pripravi standardov za muzejsko konservatorsko-restavratorsko delavnico za tekstil je bilo v pomoč in oporo sorodnim delavnicam, ki so se pozneje razvile v drugih slovenskih muzejih. Nesebično je delila in objavljala svoja spoznanja, zbrana s preučevanjem strokovne literature, pridobljena na izpopolnjevanjih v pomembnih ustanovah doma in po svetu ter dognana z lastnim raziskovalnim delom.

Strokovno delo dr. Gojke Pajagič Bregar, muzejske svetovalke in konservatorsko-restavratorske svetnice, obsega zelo širok spekter muzejskega dela. Pri raziskovanju in konserviranju-restavriranju tkanin ji je uspelo povezati slovenske strokovnjake in ustanove v projekte, ki so presegali ustaljene okvire in delovne prakse v Sloveniji in so preplet raziskovalnega dela, konservatorsko-restavratorskih posegov, objavljanja in populariziranja stroke in tekstilne dediščine širšemu občinstvu. Svoje dosežke je redno predstavljala s predavanji ter objavami v strokovnih publikacijah doma in v tujini, kot je

razvidno iz njene obsežne bibliografije. Zenit svojega strokovnega dela pa je dosegla s pridobitvijo naziva konservatorsko-restavratorske svetnice leta 2010 in z doktorsko disertacijo leta 2012.

V mednarodnem prostoru se je izkazala s sodelovanjem z muzejskimi in raziskovalnimi institucijami ter restavratorskimi delavnicami v srednjeevropskem prostoru in v jugovzhodni Evropi. Njena izvrstnost na področju strokovnega muzejskega dela je plod interdisciplinarnosti področij njenega delovanja in izjemne sposobnosti za odkrivanje in povezovanje vrhunskih sodelavcev.

Ob svojem raziskovalnem delu je bila ves čas naklonjena tudi skupnosti, v kateri je ustvarjala. Zmogla in želela je posebej pohvaliti posameznike in skupine, ki so v konservatorsko-restavratorski stroki izstopali s svojimi dosežki. Sodelovala je na številnih znanstvenih in strokovnih srečanjih konservatorjev-restavradorjev doma, kjer je mnoga tudi organizirala, in tudi v tujini, kjer je bila cenjena sodelavka in predavateljica.

Njena prizadevanja je konservatorska-restavratorska skupnost nagradila s posebnim zaupanjem in priznanjem, saj je bila dvakrat zapored izvoljena za predsednico Društva restavratorjev Slovenije. Našo stanovsko organizacijo je popeljala iz težavnega obdobja in ji vrnila ugled med člani, v slovenskih kulturniških strokovnih društvih in pri Ministrstvu za kulturo, ki je po prvih letih njenega vodenja in izpeljanem programu znova prepoznalo DRS za resnega sogovornika in gonilo strokovnega napredka v Sloveniji.

Na pobudo Gojke Pajagič Bregar je Društvo restavratorjev Slovenije pred desetimi leti začelo podeljevati stanovske nagrade in priznanja Mirka Šubica ter častna članstva v Društvo restavratorjev Slovenije. Veliko odličnih kandidatov in vsakoletno podeljevanje sta velika hvalnica konservatorsko-restavratorski stroki in njen največji praznik in prav je, da je bila ob jubileju podeljevanja stanovskih nagrad med nagrajenecem uvrščena Gojka Pajagič Bregar.

Za delo na področju ohranjanja, predstavljanja in populariziranja tekstilne dediščine na Slovenskem ter za vizionarsko vodenje in razvoj Društva restavratorjev Slovenije je Društvo restavratorjev Slovenije leta 2017 podelilo nagrado za življenjsko delo dr. Gojki Pajagič Bregar.

Dobitnica nagrade se je po prejemu nagrade zahvalila in povedala nekaj besed o svojem delu. Po še enem glasbenem vložku v izvedbi naših glasbenih gostov so sledile zahvale vsem, ki so nam pri realizaciji dogodka pomagali in stali ob strani.

Zahvalili smo se gospe dr. Barbari Jaki, direktorici Narodne galerije v Ljubljani, ki nam je omogočila, da smo pripravili slavnostni dogodek v Veliki dvorani Narodnega doma, Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije, da je finančno podprlo uresničitev dogodka, gospodu Antonu Peršaku, ministru za kulturo Republike Slovenije, za spodbudo in podporo, *Simboličnemu orkestru* in *Specialnim godalkarjem*, ki so nam pomagali uglasiti slavnostno popoldne, Gašperju Trčku za glasbene kompozicije, Andreju Hirciju za snemanje in montažo videa, g. Borutu Kamšku za izdelavo odlitkov bronastih medaljonov

in vsem, ki so nam podarili svoj čas in material za pripravo prireditve, za izdelavo videa, plaket in priznanj – članom našega društva in tudi zunanjim podpornikom, tako posameznikom kot ustanovam. Za finančno podporo pri izvedbi dogodka in snemanju videa, ki je objavljen na straneh DRS, smo se zahvalili še sponzorju ZARJA ELEKTRONIKA d.o.o. ter donatorjema LIVARTIS d.o.o. in KOLEKTOR ETRA d.o.o.

Dogodek smo sklenili z zakusko, ki smo jo pripravili v osrednjem steklenem delu Narodne galerije.

SUMMARY

Tamara Trček Pečak, University of Ljubljana,
Academy of Fine Art and Design

Ten years have passed since the *Slovenian Restorers Association* first presented the Mirko Šubic Awards. The 20th of November 2017 was therefore a day for celebration, marked with an extensive programme. Besides enjoying the presentation of the restorers honoured for their exceptional achievements, we used a special video, shown at the beginning of the event, to remind us of the important achievements of the past ten years. The achievements of the past always open the door to new ideas and plans. Everything important, given birth to among the people who dedicate their thought and time to the heritage, is honoured at least once a year and drawn from otherwise hidden corners. The day the Mirko Šubic Awards and Commendations are presented is the perfect opportunity to do so, and the Great Hall of the National Gallery is the proper venue for awarding and rewarding the efforts of restorers. The prize winners come from different professional fields and environments, but what connects them is their professional affiliation and, at least from events like this onwards, their close connections with the Slovenian Restorers Association. The introductory speech at the beginning of the events was therefore held by the chairwoman of the association, Mrs Martina Lesar Kikelj, MA, followed by the director of the National Gallery Dr. Barbara Jaki, who welcomed us with a hospitable speech.

The presentation of the Mirko Šubic Awards and Commendations is an opportunity for the profession to acknowledge the work of those who in carrying out their mission achieve more than they realize themselves. Every year anew we see that the presented achievements required an enormous input of goodwill from the individuals, and we are aware how difficult it is to finish a task without wider support. We are therefore particularly glad that the honourable speaker at the 2017 events was, for the second time, Mr. Anton Peršak, the Minister of Culture of the Republic of Slovenia.

After the minister's speech we enjoyed a brief musical intermezzo. In recent years the music is performed by a group that calls itself the Symbolic Orchestra. The work of the commission is always highly responsible and demanding, as every year there are more excellent projects and the number of award winners is limited. The report on the work of the commission, which selected this year's prize winners, was submitted by the chairwomen of the commission for the Mirko Šubic Awards and Commendations, Dr. Eva Ilec, and it was followed by the presentation. The Mirko Šubic Commendation for 2017 was awarded to Miran Pflaum, MA, Andrej Jazbec, MA, Dr. Mateja Neža Sitar, Gorazd Lemajič, MA, and the

collaborators Dr. Martin Kavčič, Iztok Lemajič, Vojko Anzeljc and Sašo Kolarič; the Mirko Šubic Award for Lifetime Achievement for 2017 went to Dr. Gojka Pajagič Bregar. The award winner thanked the commission for the award and told us a little about her work.

Following another musical intermezzo, we sincerely thanked all the people who assisted us in staging the event and supported us.